КОГНИТИВНИ МЕХАНИЗМИ КОНЦЕПТУАЛНЕ МЕТАФОРЕ У ПОЛИТИЧКОЈ КОМУНИКАЦИЈИ У ПОСЉЕДЊОЈ ПРЕДСЈЕДНИЧКОЈ КАМПАЊИ У САД

Младена Крајишник

Универзитет ПИМ, деспота Стефана Лазаревића бб, 78 000 Бања Лука, Република Српска, mladena.krajisnik@univerzitetpim.edu.ba

ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER

Received: 01 October 2026.
Accepted: 25 October 2026.
Published: 16 November 2026.
DOI: https://doi.org/10.63395/STEDConf15022026175K607

Corresponding Author: Mladena Krajišnik, University PIM, despota Stefana Lazarevića bb, 78 000 Banja Luka, Republic of Srpska, mladena.krajisnik@univerzitetpim.edu.ba

Copyright © 2026 Mladena Krajišnik, published by UNIVERSITY PIM. This work licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.

Citation: Krajišnik, M. (2026). Cognitive mechanism of conceptual metaphor in political communication during the last presidential campaign in the USA. In Kojić, D. & Sredić. D. (eds.) *Conference proceedings, XV International Conference on Social and Technological Development: STED 2026* (pp. 607-614). Trebinje, B&H: University PIM.

АПСТРАКТ

Једна од дисциплина која проучава ментално функционисање појединца је когнитивна лингвистика. Предмет овог рада је анализа феномена метафоре као средства доживљавања и разумијевања апстрактних искустава. Стога је предмет овог истраживачког пројекта истраживање метафоре не као стилске фигуре говора, већ као когнитивног механизма. Подаци за ову студију су корпус неколико различитих концептуалних метафора изведених из говора двају америчка политичких кандидата на предсједничким изборима 2024. године. Циљ студије је да опише и класификује, а затим интерпретира и објасни најчешће типове метафора и њихову заступљеност у политичком дискурсу. Посебна пажња је усмјерена на равнотежу између два модела анализе корпуса: квалитативног и квантитативног. Након што смо корпус анализирали и резултате упоредили, могли смо закључити да политички дискурс обилује различитим метафоричко-лингвистичким изразима. Штавише, закључено је да су изворни домени РАТА и ПУТОВАЊА најпродуктивније категорије. Ово доказује кључну улогу структурне метафоре, кроз коју се разумијевање апстрактног концепта структурира коришћењем конкретнијег.

Кључне ријечи: когнитивна лингвистика, концептуална метафора, апстрактни домен, конкретни домен, структурна метафора

УВОД

Гледано из наше људске перспективе, можемо рећи да се догађаји попут појаве мисли и говора сматрају преломним и у биолошкој и у културној еволуцији човјека. Говорење је немогуће одвојити од мишљења о чему свједочи низ биохемијских можданих процеса који тек путем говорења доспијевају у човјеку до прага свјесног. Језик је средство изражавања,

преношења и обликовања мисли. Мисао кроз језик добија своју форму постајући одраз наше личности, нашег идентитета. Језик је инструмент креативности и моћи; средство социјалне кохезије и сепарације. Припадници неке друштвене заједнице постају свјесни свог положаја помоћу језика који је у стању да прикаже најбоље и најгоре људске особине, испољавајући тако своју моралну вриједност. Сваки од наведених процеса могуће је разматрати из угла посебне диспциплине познате под називом когнитивна лингвистика, која објашњава да у нашем појмовном систему постоје сложени когнитивни процеси које с лакоћом обављамо а чије сложености нисмо свјесни.

Такве когнитивне функције бивају обликоване кроз језик, односно метафору. У литератури се помињу различите дефиниције метафоре, од традиционалне стилске фигуре па до когнитивне теоријске концепције.

Традиционалном схватању супротставила се когнитивна лингвистика са тумачењем да је метафора прије свега нешто што „does not just expresses previously undiscovered analogies and suggest new possible relationships; metaphor as a speech act performs certain functions; it has illocutionary force“ [1]. Исто тако, Лејкоф и Џонсон [2] уочавају да је суштина метафоре „in understanding and experiencing one kind of thing in terms of another“. Дефинише се као разумијевање једног апстрактнијег феномена (политика, љубав, вријеме и сл.), помоћу другог, конкретнијег физичког искуства. Према наведеним ауторима, метафора представља повезивање ових двају домена нашег знања при којем долази до скупа пресликавања из конкретног у апстрактни домен. Бит такве метафоре јесте разумијевање једне појаве помоћу карактеристика неке друге појаве. Они подвлаче да је метафора ствар мишљења, и да је као таква далеко од традиционалног, уобичајеног језичког израза.

У овом раду, као што се да наслутити из самог назива, бавићемо се метафорама, тачније врстама концептуалних метафора у политичким говорима. Другим ријечима, предмет овог рада јесте истраживање метафоре не као стилске фигуре, него као когнитивно-лингвистичког феномена. Концептулна метафора је, како истиче Ковечес, један од когнитивних конструисања значења на темељу којег повезујемо два концептуална домена: *изворни* (енгл. *source domain*) и *циљни* (енгл. *target domain*) [3].

Концептуалне метафоре могуће је класификовати према функцији коју обављају, њиховој утемељености на тјелесном, друштвеном и културном искуству и нивоу општости. У оквиру когнитивно-лингвистичког приступа, издвојићемо *структурне метафоре*. Њихова улога јесте омогућити говорнику разумијевање апстрактног, циљног домена кроз структуру конкретног, изворног домена. И најзад, поред поменутих категорија и функција, наше истраживање укључиваће и прагматични ниво реализације метафоре гдје ћемо кроз примјере показати сврху појављивања оваквих метафора у политичким говорима. На тај начин ћемо, узимајући у обзир њену сложену функцију и различите видове испољавања, проблему метафоре прићи постепено.

МЕТОДОЛОГИЈА

Наше истраживање ће се темељити на два модела анализе корпуса: квалитативног и квантитативног. Кроз квалитативну фазу настојаћемо идентификовати, интерпретирати и класификовати сакупљене податке, а све у циљу задовољења основних принципа дефинисања метафоре. На основу ове херменеутичке анализе, утврдиће се основна квалитативна својства, суштине, услови, узроци и класификације метафоре. Исто тако, позабавићемо се и другим моделом анализе, квантитативним, на темељу којег ћемо процијенти заступљеност метафоричко-лингвистичких израза и концептуалних метафора у корпусу.

Сврха овог истраживачког пројекта јесте да квалитативним и квантитативним проучавањем извршимо систематски преглед и анализу метафора и метафоричко-лингвистичких израза, како би дошло до квалитетнијег сагледавања поменутог феномена са становишта когнитивне лингвистике. Кроз студиј релевантне литературе, кренућемо у испитивање начина на који наш мозак функционише и његове повезаности са језиком.

Упоређујући податке добијене бројчаном анализом корпуса, покушаћемо открити до којег степена су метафоре сличне или различите. Изношењем главних теоријских поставки, у којима се политички говор ослања на неколико универзалних домена, циљ нам је идентификовати када и како се метафорички арсенал појављује и који су услови његовог формирања. Кренули смо од основне хипотезе да метафора није присутна само у оквиру књижевно-умјетничког текста, те да присуство метафоре у корпусу нема функцију да код читаоца изазове само стилистички ефекат. Таквој претпоставци доприноси когнитивно-лингвистички приступ Лејкофа и Џонсона, који метафору смјешта у мисаони процес који се рефлектује у свакодневном језику. Тако је политика представљена кроз ратну терминологију, гдје су политички противници непријатељи, а изборне кампање ратиште. Даље, политички процеси су попут путања које имају своје успоне и падове. И најзад, политика је структура која се гради, руши и обнавља своје темеље.

Исто тако, циљ нам је да појаснимо прагматичну продуктивност метафора и да утврдимо могући значај таквих метафора у обликовању политичког дискурса. У политичком дискурсу, метафоре чине моћна средства убјеђивања и манипулације. У стању су да открију и прикрију одређене аспекте проблема изазивајући снажне емоционалне реакције јавности. Употребом метафоре, политички кандидати мудро обликују политички дискурс и мијењају перцепцију јавности без нужности за рационалним аргументима.

Наше претпоставке су да у политичким говорима неће доћи до већих колебања када су у питању конкретни домени метафоре и да ће мисли наших говорника највише бити реализоване кроз концепт путовања. То подразумијева да оба говорника користе мање-више исте метафоричко-лингвистичке изразе. Једине разлике могле би се огледати у степену заступљености тих метафоричко-лингвистичких израза. И најзад, претпостављамо да ће корпус сачињен од примјера из говора демократског политичког кандидата бити богатији у односу на говоре републиканског кандидата.

РЕЗУЛТАТИ

Корпус за ово истраживање представљају говори двају америчких политичара: Доналда Трампа, кандидата Демократске странке на предсједничким изборима 2024. године и Камале Харис, кандидата Републиканске странке. Корпус чине два говора о прихватању предсједничке номинације објављена на интернету 18. јула 2024. (енг. *Donald Trump's Presidential Nomination Acceptance Speech*) и 22. августа 2024. године (енг. *Kamala Harris' Presidential Nomination Acceptance Speech*).

Како научни метод претпоставља образлагање оног што је мање познато оним што је познатије, истраживањем дискурса наших двају политичких кандидата дошли смо до закључка да оба говорника користе мање-више исте метафоричко-лингвистичке изразе, барем када је концептуална метафора у питању.

Истраживањем метафоре као когнитивног феномена, највећи број метафоричко-лингвистичких израза смо пронашли везаних за структурну категорију метафоре па смо се тако опредијелили да, због њихове обимности, највећи дио наше пажње усмјеримо ка њима. И напосљетку, оправдано смо претпоставили да су структурне метафоре легло разних језичких израза. У прилог томе иде и чињеница да је у 2 говора пронађено 42 примјера метафоричко-лингвистичких израза од којих се: 25 односи на изворни домен рата, док се 16 односи на изворни домен путовања.

За поменуте изворне домене које ћемо обрадити у овом раду, наводимо по четири карактеристична примјера (два из корпуса Доналда Трампа и два из корпуса Камале Харис).

Такође смо претпоставили да ће корпус Доналда Трампа бити богатији и потпунији и да ће као такав задовољити категорије битне за разумијевање свих врста метафора. Исто тако је видљиво да су изворни домени корпуса Камале Харис остварени мањим бројем примјера, што не умањује њихову валидност.

Као што се из Табеле 1. види, постоји осцилација у броју примјера унутар сваке категорије.

Табела 1. Преглед изворних домена

ИЗВОРНИ ДОМЕНИ	МЕТАФОРИЧКО-ЛИНГВИСТИЧКИ ИЗРАЗИ	
ГОВОРНИЦИ	ДОНАЛД ТРАМП	КАМАЛА ХАРИС
РАТ	25	2
ПУТОВАЊЕ	7	8
УКУПНО	32	10

ДИСКУСИЈА

Видјели смо да метафора прожима наш цјелокупни концептуални систем. Због великог броја апстрактних појмова са којима се свакоднево сусрећемо и који нису јасно дефинисани у нашем искуству (емоције, идеје, вријеме и сл.), потребно је ухватити корак са другим појмовима који су јаснији, конкретнији (предмети, просторне оријентације и сл.). Концептуалне метафоре су постале плодно тло за изучавање различитих сфера људског живота. Стога, ако су наша друштвена искуства организована у смислу метафора онда политика, као дио друштвеног домена, такође бива метафорички доживљена.

Да је метафора важна и у прагматичком домену, показује нам и Чартерис-Блек: „A metaphor is an incongruous linguistic representation that has the underlying purpose of influencing opinions and judgements by persuasion; this purpose is often covert and reflects speaker intentions within particular context of use“ [4]. Према томе, политички говор кроз метафору има потенцијал да слушаоца убиједи у вриједност апстрактних друштвених идеја (нпр. мир, просперитет, правда), а све то у смислу да придобије, привуче слушаоца. Ковечес и Чартерис-Блек су нас научили да се когнитивни и прагматични ниво надограђују, међусобно преплићу и да су, као такви, врло битан дио анализе политичког дискурса. Да је метафора у политичком говору не само жива него и витална упућује и њена способност да се комбинује са различитим ентитетима и да тако на сложеније начине организује наш појмовни систем.

Према мишљењу Бугарског, метафора је присутна у разним областима људског дјеловања, у којима се јавља импулсивно без свијести о логичким односима између представе и појма који се представља, чинећи централну улогу у креирању друштвене реалности [5]. Истраживања су показала да политички говори наших двају кандидата обилују разним метафоричко-лингвистичким изразима, и то највише оним чији се изворни домени односе на *путовање* и *рат*. Метафоре ће бити класификоване према когнитивној функцији коју обављају, а наша пажња ће највећим дијелом бити усмјерена ка структурним, будући да су најзаступљеније у корпусу који смо истраживали.

Изворни домен ове врсте метафоре пружа богату структуру знања циљном домену. То заправо подразумијева да ће човјек разумјети циљни домен само кроз структуру изворног, па се такав начин разумијевања с правом може назвати метафора.

Прелазимо на преглед свих категорија које су пронађене у оба политичка говора. Почнимо са метафором рата која нас одводи у било коју област људске активности и искуства.

Метафоре рата (енгл. WAR METAPHORS)

Метафоре из домена рата прве су по заступљености у политичком говору Доналда Трампа, док су у говору Камале Харис риједак примјер. Избор овог домена није нимало наиван. Знање које посједујемо о датој области одлучује „whether odd language should be taken as a mistake or as an intentional metaphor [1]“.

Ради илустрације послужићемо се примјерима из корпуса који су већ постали класични примјери концептуалне метафоре помоћу које разумијевамо појам политике, а која гласи POLITICS IS WAR:

(1) And everything I have to give with all of the energy and *fight* in my heart and soul, I pledge to our nation tonight (*Donald Trump's Presidential Nomination Acceptance Speech*, July 18, 2024).

(2) The Democratic party should immediately stop *weaponizing* the justice system and labeling their political *oponent* as an *enemy* of democrats (*Donald Trump's Presidential Nomination Acceptance Speech*, July 18, 2024).

(3) No one should be made *to fight* alone (*Kamala Harris' Presidential Nomination Acceptance Speech,* August 22, 2024).

(4) The future is always worth *fighting for*. And that's *the fight* we are in right now – *a fight* for America's future (*Kamala Harris' Presidential Nomination Acceptance Speech,* August 22, 2024).

Концептуална метафора која обједињује ове изразе је POLITICS IS WAR, што би се могло разложити на концептуални кључ Чартерис-Блека LIFE IS A STRUGGLE FOR SURVIVAL [4]. Сценарио везан за рат огледа се у сценарију политике. Метафоре рата одражавају циљеве.

Метафора POLITICS IS WAR припада групи структурних метафора у којима је апстрактни концепт, као што је политика, структуриран кроз конкретнији концепт, као што је рат. Наше разумијевање овога заснива се на аналогији између друштва и појединца и њихове борбе за опстанак. Кореспонденције које чине метафору POLITICS IS WAR пресликавају сценарио рата на сценарио политике.

ИЗВОРНИ ДОМЕН: РАТ
ЦИЉНИ ДОМЕН: ПОЛИТИКА

Домен рата је снажан, конкретан, високо интелектуалан. Он је набијен емоцијама, напада из прикрајка, одсликава личну пожртвованост ради остварења апстрактних друштвених циљева. Из свега реченог, можемо рећи да се наша два говорника борећи за опстанак на предсједничким изборима врло вјешто служе концептуализацијом и стварањем утиска да су наши друштвени проблеми разумљивији и прихватљивији када су приказани као лични. Кроз примјере које смо навели и Трамп и Харис примјењују оно што је познато и већ доживљено на оно што је релативно ново, страно, а све у циљу да покажу како обоје рационално размишљају о проблемима политике коју заговарају. Начин на који говоре, кроз метафоре рата, заправо обликује начин њиховог дјеловања.

Метафоре путовања (енгл. JOURNEY METAPHORS)

Метафоре путовања у когнитивну лингвистику су уведене од стране Лејкофа и Џонсона осамдесетих година прошлог вијека. Метафоре из домена путовања прве су по заступљености у политичком говору Камале Харис, док су у говору Доналда Трампа нешто рјеђе заступљене.

Погледајмо наведени пар примјера ексцерпираних из политичких говора наших двају предсједничких кандидата:

(5) I see a nation that is ready *to move forward*, ready for *the next step* in *the incredible journey* that is America (*Kamala Harris' Presidential Nomination Acceptance Speech*, August 22, 2024).

(6) When I think about *the path* that we *have traveled* together, I am filled with gratitude (*Kamala Harris' Presidential Nomination Acceptance Speech*, August 22, 2024).

(7) No matter what danger comes our *way,* no matter what *obstacles* lie in our *path*, we will keep *striving forward* our glorious destiny (*Donald Trump's Presidential Nomination Acceptance Speech*, July 18, 2024).

(8) On this *journey*, I am deeply honored to be joined by my amazing wife, Melania (*Donald Trump's Presidential Nomination Acceptance Speech*, July 18, 2024).

Наведени примјери заправо говоре о политичкој кампањи. Пошто је политика, а самим тим и политичка кампања, апстрактна појава, закључујемо да је ово циљна област. Наведени примјери су метафорични јер говоре о политици као путовању.

Путовање, као конкретан концепт, представља снажан и динамичан изворни домен који се састоји од сљедећих елемената: путници, одредиште и правац. Према Чартерис-Блеку наведени примјери би се могли свести на једну универзалну метафору: POLITICS IS A JOURNEY [6]. Кореспонденције које чине метафору POLITICS IS A JOURNEY пресликавају сценарио путовања на сценарио политике.

ИЗВОРНИ ДОМЕН: ПУТОВАЊЕ
ЦИЉНИ ДОМЕН: ПОЛИТИКА

Према томе, свако путовање има своју почетну тачку и своје одредиште што би значило да и политичар, користећи се метафором, жели проћи наведене фазе путовања и реализовати предодређени циљ. Исто тако, овакви обрасци логичког закључивања и разумијевања једног појма помоћу другог за нас имају смисла само зато што их можемо повезати са нашим уобичајеним тјелесним искуствима. Овакво метафоричко разумијевање ситуације функционише у два дијела: прво; постоји скуп метафора које структурирају начин на који поимамо свијет око себе; друго, постоји скуп метафоричких дефиниција које нам омогућавају да такву метафору примијенимо на одређену ситацију [7]. Наша два говорника, Доналд Трамп и Камала Харис, су свјесни да је метафора путовања приступачна и лако разумљива па је стога и користе у циљу ефикаснијег убјеђивања. Она је попут сценарија, па се и Трамп и Харис представљају као водичи нације, њихове политике су мапе, а њихови сљедбеници су сапутници.

ЗАКЉУЧАК

Проучавањем концептуалне метафоре и њене употребе у политичком дискурсу сачинили смо систематски преглед метафоре на когнитивно-лингвистичком нивоу. Реализација концептуалних метафора у корпусу који је анализиран показује степен њихове учесталости у политичкој комуникацији. Концептуалну метафору смо дефинисали као један од спознајних процеса конструисања значења на темељу којег повезујемо изворни и циљни домен путем пресликавања. Прилог овој тврдњи је чињеница да су оба контрастирана корпуса дали примјере метафоре које су далеко од књижевно-умјетничког доживљаја што потврђује и хипотезу коју смо навели на самом почетку истраживања. Овакве нумеричке односе оправдава динамичност концептуалних метафора које су говорницима искуствено ближе а самим тим и учинковитије у остварењу персуазивне функције језика.

Наиме, изворни домени попут путовања и рата својтсвени су свакој реторици и начину њиховог поимања су у суштини исти. Изворни домени путовања и рата чине најбројније категорије у оба корпуса. Динамичност концептуалних метафора у два различита политичка корпуса наводи нас на закључак да је ситуација слична и у осталим јавним комуникацијама.

Реализација концептуалних метафора у анализираном корпусу показује степен њихове учесталости у политичкој комуникацији. Концептуалну метафору смо дефинисали као један од когнитивних процеса конструисања значења на основу којег повезујемо изворни и циљни домен кроз мапирање. Домени попут рата и путовања су инхерентни свакој реторици и начину њиховог разумијевања у оба дискурса су у суштини исти. Домен рата је био доминантнији у говору Доналда Трампа, а домен путовања је био истакнутији у дискурсу Камале Харис. Ово потврђује улогу коју концептуализација има у политичкој интеракцији. С обзиром на то да активирају емоције, метафоре у политичком дискурсу имају снажан реторички и убједљивачки потенцијал. Свака концептуализација у дискурсу открива један аспект стварности уз истовремено скривање другог. Са становишта теоријских и аналитичких импликација овог истраживања, очигледно је да су ови изворни домени бројни и далекосежни – они су дио обичног језика и не могу се замијенити ниједним другим.

Концептулана метафора није језичка игра, него инструмент моћи. Онај ко контролише метафору, често контролише и политичку агенду.

DECLARATIONS OF INTEREST STATEMENT

The authors affirm that there are no conflicts of interest to declare in relation to the research presented in this paper.

LITERATURE

1. MacCormac, Earl R. (1985). *Embodiment and Cognitive Science*. Cambridge: Cambridge University Press.
2. Lakoff, G., & Johnson, M. (2008): *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.
3. Kovecses, Z. (2010). *Metaphor: A practical introduction*. Oxford university press.
4. Charteris-Black, J. (2004). Critical metaphor analysis. In *Corpus approaches to critical metaphor analysis* (pp. 243-253). London: Palgrave Macmillan UK.
5. Бугарски, Р. (1972): *Метафоре и модели у лингвистици.* Београд: Нолит.
6. Charteris, J., & Black, P. (2005). *and Rhetoric. The Persuasive Power of Metaphor*. Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.
7. Кликовац, Д. (2004): *Метафоре у мишљењу и језику*. Београд: Иван Чоловић и Ђорђе Стојановић, 34-35.

COGNITIVE MECHANISM OF CONCEPTUAL METAPHOR IN POLITICAL COMMUNICATION DURING THE LAST PRESIDENTIAL CAMPAIGN IN THE USA

Mladena Krajišnik

University PIM, despota Stefana Lazarevića bb, 78 000 Banja Luka, Republic of Srpska,
mladena.krajisnik@univerzitetpim.edu.ba

ABSTRACT

One of the disciplines that studies the mental functioning of an individual is cognitive linguistics. The subject of this paper is to analyse the phenomenon of metaphor as a means of experiencing and understanding abstract experiences. Therefore, the subject of this research project is to explore the metaphor not as a figure of speech but as a cognitive mechanism. The data for this study is a corpus of several different conceptual metaphors excerpted from the speeches of two American political candidates in the 2024 presidential election. The aim of the study is to describe and classify, and then interpret and explain the the most frequent types of metaphors and their representation in political discourse. Special attention was focused on the balance between the two models of corpus analysis: qualitative and quantitative. After the corpus has been analysed and the results compared, it can be concluded that the political discourse abounds in various metaphorical-linguistic expressions. Furthermore, it was concluded that the source domains of WAR and JOURNEY are the most productive categories. This proves the key role of structural metaphor, through which the understanding of an abstract concept is structured using a more concrete one.

Keywords: cognitive linguistics, conceptual metaphor, abstract domain, concrete domain, structural metaphor.